

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Για την τροποποίηση του ν.3213/2003 (Πόθεν έσχες) και διατάξεων του Ποινικού Κώδικα που αφορούν τα εγκλήματα σχετικά με την Υπηρεσία»

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Σύνηθες κίνητρο και τυπικό μοντέλο δράσης όσων κρατικών λειτουργών εμπλέκονται σε πρακτικές διαφθοράς στο δημόσιο τομέα είναι ο πορισμός περιουσιακού οφέλους για τους ίδιους ή δικούς τους ανθρώπους με αθέμιτη εκμετάλλευση της θέσης ισχύος και των αρμοδιοτήτων που τους έχουν εκχωρηθεί θεσμικά για να υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Το ίδιο κίνητρο και τα ίδια μέσα δράσης παρατηρούνται και σε εμπλεκόμενους που προέρχονται από το λεγόμενο «περιβάλλον» του κρατικού λειτουργού. Τα εν λόγω πρόσωπα δεν είναι βέβαια πρωτογενείς φορείς θεσμικής εξουσίας, αντλούν όμως πολλές φορές και ασκούν ιδιαίτερη κοινωνική ισχύ λόγω της σχέσης που έχουν πραγματικά -ή εμφανίζονται να έχουν- με τον κρατικό λειτουργό. Στον κύκλο των προσώπων του «περιβάλλοντος», με την ευρεία του όρου έννοια, παρατηρούνται, εξάλλου, συχνά και δραστηριότητες ακραιφνώς εξασφαλιστικές του μη θεμιτού περιουσιακού οφέλους.

Η απόφαση ενός κρατικού λειτουργού ή των προσώπων που τον περιβάλλουν για εμπλοκή σε πρακτικές διαφθοράς μπορεί να συμποσοδιορίζεται από πολλές παραμέτρους. Μεταξύ αυτών σημαντική θέση κατέχουν οι αντικειμενικές πιθανότητες που υπάρχουν να εντοπιστεί το αθέμιτο περιουσιακό όφελος και να δρομολογήσει η αποκάλυψή του δυσμενείς συνέπειες για όλους τους εμπλεκόμενους. Όσο πιο αυξημένες είναι αυτές οι πιθανότητες και όσο πιο δυσμενείς είναι οι αναμενόμενες συνέπειες, τόσο περισσότερο μειώνεται η προθυμία εμπλοκής σε πρακτικές διαφθοράς.

Ως πρόσφορο εργαλείο καταπολέμησης πρακτικών διαφθοράς αναδεικνύονται, επομένως, ποινικές διατάξεις που όχι μόνο θα τυποποιούν ως αδικήματα όλες τις συμπεριφορές που κατατείνουν στον αθέμιτο πλουτισμό κρατικών λειτουργών και προσώπων του περιβάλλοντος τους, αλλά και θα επιτρέπουν τον ευχερέστερο εντοπισμό και την ολική αποστέρηση του παράνομου οφέλους από τους εμπλεκόμενους, παράλληλα προς την τιμώρησή τους. Κυρώσεις όπως η δήμευση του παράνομου οφέλους προωθούνται άλλωστε τα τελευταία χρόνια με έμφαση και από όλα τα διεθνή νομικά κείμενα, ως μέτρα τα οποία υπόσχονται δραστικά αποτελέσματα στην καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας (βλ. μεταξύ άλλων το άρθρο 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 2000 κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, το άρθρο 31 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 2003 κατά της Διαφθοράς που κυρώθηκε με το ν. 3666/2008, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 8.11.1990 για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, που κυρώθηκε με το Ν. 2655/1998, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 16.05.2005 για το ξέπλυμα, την

έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, το άρθρο 19 παρ. 3 της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης της 27.01.1999 για τη Διαφθορά που κυρώθηκε με το ν.3560/2007, την απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26^{ης} Ιουνίου 2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος, της ΕΕ L 182 της 05/07/2001, σ. 1 επ., την απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24^{ης} Φεβρουαρίου 2005 για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος, ΕΕ L 68 της 15/03/2005, σελ. 49 επ.). Εξάλλου στην αύξηση των πιθανοτήτων εντοπισμού του αθέμιτου πλουτισμού συμβάλλουν αδιαμφισβήτητα και ποινικά εξοπλισμένοι κανόνες που θα καθιερύουν τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια σε ό,τι αφορά την περιουσιακή κατάσταση των κρατικών λειτουργών, κατά τρόπο τέτοιο ώστε να είναι ευχερώς ελέγξιμη και διαπιστώσιμη κάθε αδικαιολόγητη επαύξηση της περιουσίας τους (βλ. χαρακτηριστικά άρθρο 8 παρ. 5 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 2003 κατά της Διαφθοράς).

Η θέσπιση και εφαρμογή ποινικών κανόνων με το παραπάνω περιεχόμενο, ιδίως για όσους στελεχώνουν καίριες θέσεις του κρατικού μηχανισμού, διαθέτει επαρκή νομιμοποιητικά ερείσματα, όχι μόνο ενόψει των σύγχρονων διαπιστώσεων πολλών εθνικών και διεθνών φορέων που αναδεικνύουν με έμφαση την οξύτατη διάχυση φαινομένων διαφθοράς στην ελληνική καθημερινότητα, τεκμηριώνοντας έτσι με εμπειρικά δεδομένα την *ανάγκη* λήψης πρόσθετων θεσμικών μέτρων, αλλά και ενόψει της ιδιότητας των συγκεκριμένων προσώπων ως φορέων δημόσιας εξουσίας: η ιδιότητα αυτή *νομιμοποιεί* και στο χώρο του ποινικού δικαίου ένα καθεστώς ειδικής-αυξημένης ευθύνης τους σε σύγκριση με ιδιώτες, τόσο προς αντιστάθμιση της *αυξημένης θεσμικής ισχύος* που μεταβιβάζεται σ' αυτά τα πρόσωπα εξαιτίας της ένταξης τους στον κρατικό μηχανισμό όσο και προς διασφάλιση των *ειδικών αρχών*, όπως η αντικειμενικότητα και αμεροληψία, που αυτά οφείλουν να τηρούν ενόψει της ιδιαίτερης (: προσανατολισμένης προς το κοινό συμφέρον όλων των πολιτών) αποστολής του κρατικού μηχανισμού. Η ειδική-αυξημένη ευθύνη των συγκεκριμένων προσώπων θα πρέπει να σέβεται τόσο την αρχή της *αναλογικότητας* όσο και τις υπόλοιπες θεμελιώδεις εγγυήσεις του ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου (π.χ. αρχή της νομιμότητας, αρχή της ενοχής, αρχή του φυσικού δικαστή, δικαιώματα του κατηγορουμένου).

Στην καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και αντίστοιχα στην τιμώρηση συναφών συμπεριφορών εμπλεκόμενων κρατικών λειτουργών στοχεύουν βέβαια πολλές από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ), μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν αυτές του 12^{ου} κεφαλαίου του ΠΚ σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του ν. 1608/1950. Ωστόσο ελλείπει από τον ΠΚ μία διάταξη που να καλύπτει σφαιρικά το φαινόμενο του αθέμιτου πλουτισμού κρατικών λειτουργών μέσω πρακτικών που συνιστούν κατάχρηση της ιδιότητάς τους. Οι σχετικές καταχρηστικές συμπεριφορές, οι οποίες δε συνδέονται αναγκαστικά με μία (ορατή ή ευχερώς αποδείξιμη) περιουσιακή βλάβη της δημόσιας περιουσίας ή της περιουσίας τρίτου, μπορεί

να συνίστανται κατά περίπτωση όχι μόνο σε μια αντικανονική άσκηση των *θεσμικών αρμοδιοτήτων* που έχουν εκχωρηθεί στον κρατικό λειτουργό, αλλά και σε μια αθέμιτη εκμετάλλευση των *πραγματικών δυνατοτήτων* που διανοίγονται σ' αυτόν λόγω της θέσης του για παρεμβάσεις και χειραγωγήσεις διαδικασιών ακόμη και σε τομείς που δεν ανήκουν στον κύκλο των αρμοδιοτήτων του. Όσο πιο νευραλγική είναι η θέση του κρατικού λειτουργού τόσο περισσότερες είναι μάλιστα οι παραπάνω *πραγματικές* δυνατότητες. Στην αντιμετώπιση κυρίως τέτοιων περιπτώσεων αποβλέπει ήδη η *διάταξη του άρθρου 4 ν.3213/2003*. Με το παρόν νομοσχέδιο επιχειρείται η αναδιατύπωση της εν λόγω διάταξης και η αναμόρφωση των απειλούμενων πλαισίων ποινής, με εισαγωγή και διακεκριμένων παραλλαγών σε βαθμό κακουργήματος όταν συντρέχουν ορισμένες επιβαρυντικές περιστάσεις. Παράλληλα προβλέπονται και αυστηρότερες ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση φαινομένων αθέμιτου πλουτισμού τρίτων, οι οποίοι προβαίνουν σε αθέμιτη εκμετάλλευση της σχέσης που έχουν -ή εμφανίζονται να έχουν- με τον κρατικό λειτουργό, όχι κατ' ανάγκη εν γνώσει του, προκειμένου να καρπώνονται αθέμιτα περιουσιακά οφέλη.

Το θεσμικό πλαίσιο που αποβλέπει στη *διασφάλιση διαφάνειας* σε ό,τι αφορά την *περιουσιακή κατάσταση κρατικών λειτουργών* ανατρέχει ήδη στο ν.1738/1987 (: άρθρα 6 έως 11), αναμορφώθηκε με το ν. 2429/1996 (:άρθρα 24 έως 29) και ισχύει σήμερα στη μορφή που του έδωσε ο ν. 3213/2003, όπως αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταξύ άλλων με τους νόμους 3242/2004 και 3327/2005. Κατά τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του, το σχετικό πλαίσιο έχει εμφανίσει χαρακτηριστικά δογματικής ελλειπτικότητας και πρακτικής αναποτελεσματικότητας, τα οποία οδήγησαν τελικά και σε μία ουσιαστική λειτουργική ανυπαρξία του. Με το παρόν νομοσχέδιο επιδιώκεται η αύξηση της αποτελεσματικότητας του σχετικού θεσμικού πλαισίου μέσω της πρόβλεψης νέων -στοχευουσών στην αντιμετώπιση της ουσιαστικής ποινικής απαξίας του φαινομένου- *τυποποιήσεων και αυστηρότερων κυρώσεων* για πρακτικές παραβιάσής τους.

Στον πυρήνα του επίμαχου πλαισίου βρίσκεται όχι μόνο η ανέντιμη ή αδιαφανής επαύξηση του περιουσιακού status αλλά και η ίδια η δήλωση περιουσιακής κατάστασης την οποία οφείλουν να υποβάλλουν καταρχήν πρόσωπα που κατέχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες στο πλαίσιο του κρατικού μηχανισμού, αλλά και κάποια πρόσωπα εκτός αυτού, τα οποία ασκούν δραστηριότητες που επηρεάζουν αποφασιστικά το δημόσιο βίο (υψηλόβαθμα διευθυντικά στελέχη Τραπεζών, ιδιοκτήτες ΜΜΕ, δημοσιογράφοι). Στη σχετική δήλωση περιουσιακής κατάστασης αποδίδεται υπό τις παρούσες πολιτικοοικονομικές συνθήκες μεγάλη σημασία ως μέσο διασφάλισης της διαφάνειας και προληπτικής αποτροπής της διαφθοράς και για το λόγο αυτό το σχετικό θεσμικό πλαίσιο εκσυγχρονίζεται και εξοπλίζεται με αποτελεσματικότερες κυρώσεις, όπως η υποχρεωτική δήλωση των στοιχείων που ο υπόχρεος παραλείπει να δηλώσει εν γνώσει του καθώς και η υποχρεωτική επιβολή σ' αυτόν της παρεπόμενης ποινής της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων του.

Η συμμετοχή σε εξωχώριες εταιρείες έχει αναδειχθεί, ιδίως τις δυο τελευταίες δεκαετίες σε νομικό εργαλείο εξυπηρέτησης πολλαπλών αθέμιτων σκοπιμοτήτων, μεταξύ των οποίων προέχουν η απόκρυψη του παρανόμως ή αδιαφανώς κτηθέντος περιουσιακού οφέλους, η αποφυγή καταβολής φόρων για νομίμως κτηθέντα εισοδήματα αλλά και η νομιμοποίηση προσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Γενικότερα πρόκειται για ένα νομικό εργαλείο που χρησιμοποιείται στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων ως μέσο *συγκάλυψης της αληθινής περιουσιακής κατάστασης* όσων προσφεύγουν σ' αυτό. Η χρήση του σχετικού εργαλείου από πρόσωπα που διαχειρίζονται το δημόσιο χρήμα ή ασκούν συναφείς ελεγκτικές αρμοδιότητες αντιστρατεύεται, κατ' αποτέλεσμα, την επιδιωκόμενη διαφάνεια σε ό,τι αφορά την περιουσιακή κατάσταση αυτών των προσώπων, κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ορθή διαχείριση του δημόσιου χρήματος και κατ' επέκταση μειώνει την προθυμία των πολιτών σε ό,τι αφορά την εκπλήρωση των δικών τους οικονομικών και λοιπών υποχρεώσεων έναντι της ελληνικής Πολιτείας. Με τον τρόπο αυτό πλήττεται τελικά αυτό το ίδιο το σύστημα άντλησης δημοσίων πόρων. Για το λόγο αυτό θεσπίστηκε ήδη με το ν. 3213/2003 η απαγόρευση συμμετοχής ορισμένων κατηγοριών πολιτικών προσώπων και κρατικών λειτουργών σε εξωχώριες εταιρείες και προβλέφθηκαν ποινικές κυρώσεις για την παραβίαση της σχετικής απαγόρευσης. Με τον παρόν νομοσχέδιο εξειδικεύεται σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό η παραπάνω ποινικά εξοπλισμένη απαγόρευση και προβλέπονται παράλληλα ως υποχρεωτικές παρεπόμενες ποινές η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και η δήμευση του μεριδίου συμμετοχής των παραπάνω προσώπων στις σχετικές εταιρίες.

Ιδιαίτερα σημαντική τομή πραγματοποιείται εξάλλου στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου, σε ό,τι αφορά τη διαδικασία ελέγχου των δηλώσεων «Πόθεν έσχες». Πολλές φορές στο παρελθόν οι πολίτες διαπίστωσαν με θλίψη ότι παρά την ύπαρξη κυρωτικών κανόνων, το πραγματικό πρόβλημα ήταν η έλλειψη ουσιαστικού ελέγχου. Βεβαίως το πρόβλημα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον πολύ μεγάλο αριθμό δηλώσεων και στην ανεπάρκεια των ελεγκτικών μηχανισμών. Είναι προφανές ότι η επαλήθευση των στοιχείων όλων των δηλώσεων είναι απολύτως αδύνατη. Ωστόσο η εκφοβιστική λειτουργία του δειγματοληπτικού ελέγχου πρέπει να είναι αποτελεσματική. Για το λόγο αυτό, πέραν των υπαρχόντων ήδη μηχανισμών ελέγχου, προσφέρεται πλέον και αυτοτελώς στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το δικαίωμα να παρεμβαίνει, ζητώντας εξατομικευμένο έλεγχο συγκεκριμένων προσώπων από εκείνα που υποχρεούνται σε δήλωση «Πόθεν έσχες», όταν υπάρχει καταγγελία σε βάρος τους από οποιονδήποτε πολίτη, η οποία έχει υποβληθεί στο Συνήγορο του Πολίτη ή στον ίδιο τον Υπουργό ή και ανεξαρτήτως καταγγελίας, όταν έχουν δημοσιοποιηθεί στοιχεία σε βάρος τους, ανεξάρτητα από την έκβαση οποιασδήποτε άλλης διοικητικής διαδικασίας ελέγχου. Για να διευκολυνθεί η υποβολή καταγγελιών σε βάρος επίορκων υπαλλήλων, τα στοιχεία της ταυτότητας του καταγγέλλοντος παραμένουν απόρρητα.

Το πρόβλημα όμως της διαφθοράς δεν αφορά μόνο τα υπόχρεα προς δήλωση «πόθεν έσχες πρόσωπα». Η διαφθορά έχει εξαπλωθεί δυστυχώς σε **όλο το δημόσιο τομέα**, με αποτέλεσμα η χώρα μας να βρίσκεται σήμερα,

όπως προκύπτει και από τα στατιστικά στοιχεία της Διεθνούς Διαφάνειας, στην τελευταία θέση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόβλημα δεν μπορεί ασφαλώς να αντιμετωπιστεί μόνο μέσω του ποινικού δικαίου το ποινικό όμως δίκαιο πρέπει πάντως να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Τρία, ειδικότερα, είναι τα μέσα που προτείνονται με το παρόν σχέδιο νόμου για την ενίσχυση του αγώνα κατά της διαφθοράς: η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων που προκύπτουν από πράξεις διαφθοράς, η πρόβλεψη ως υποχρεωτικής της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων για εκείνους που καταδικάζονται για πράξεις διαφθοράς και η θεσμοθέτηση μέτρων επιείκειας για εκείνους που καταγγέλλουν πράξεις διαφθοράς.

Σε ό,τι αφορά τη δήμευση, ήδη στο άρθρο 238 ΠΚ αυτή προβλέπεται ως υποχρεωτική για τα εγκλήματα των άρθρων 235, 236 και 237 ΠΚ (παθητική και ενεργητική δωροδοκία υπαλλήλων και δικαστών). Ωστόσο δεν υπάρχει πρόβλεψη αντίστοιχη για τα υπόλοιπα υπηρεσιακά εγκλήματα, μέσω των οποίων ο υπάλληλος εξασφαλίζει παράνομα περιουσιακά οφέλη κατά κατάχρηση της υπαλληλικής του ιδιότητας. Είναι επίσης σημαντικό ότι στην ισχύουσα διάταξη του άρθρου 238 ΠΚ δεν υπάρχει πρόβλεψη για την περίπτωση που τα προϊόντα του εγκλήματος έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτους ή για οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούν να βρεθούν. Τέλος είναι σημαντικό ότι στο δίκαιό μας δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την υποχρεωτική δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προκύπτουν από πράξεις δωροληψίας όταν τελούνται από βουλευτές ή μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρο 159 ΠΚ).

Σε ό,τι αφορά την παρεπόμενη ποινή της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων, το άρθρο 263 ΠΚ ορίζει ως δυναμική τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων όταν επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών. Η ρύθμιση αυτή δε φαίνεται πλέον ορθή. Αρχικά θα πρέπει να ειπωθεί πως όταν για την πράξη επιβάλλεται ποινή κάθειρξης, η παρεπόμενη ποινή της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων είναι σε κάθε περίπτωση υποχρεωτική. Αλλά και όταν για την πράξη επιβάλλεται φυλάκιση και ο δράστης είναι υπάλληλος, η στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων πρέπει επίσης να είναι κατ' αρχήν υποχρεωτική, εκτός αν το δικαστήριο με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει ότι η στέρηση δεν είναι αναγκαία. Ειδικά άλλωστε ως προς την κατοχή της θέσης ή του αξιώματος που επέτρεψε στον υπάλληλο να τελέσει το έγκλημα, η έκπτωση πρέπει να επέρχεται αυτοδικαίως, μόλις η καταδικαστική απόφαση γίνει αμετάκλητη. Σε ό,τι αφορά τους τρίτους, που τελούν ή συμμετέχουν σε κάποιο από τα εγκλήματα των άρθρων 235 επ. η ισχύουσα ρύθμιση του άρθρου 263 φαίνεται επαρκής. Αντίστοιχες βέβαια ρυθμίσεις πρέπει να γίνουν και σε σχέση με τη διάταξη του άρθρου 159 ΠΚ.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τα μέτρα επιείκειας, θα πρέπει να ειπωθεί ότι στα άρθρα 236 παρ. 3 και 237 παρ. 4 ΠΚ προβλέπεται ήδη ένα μέτρο επιείκειας για τον ιδιώτη που προσφέρει δώρα ή άλλα ανταλλάγματα σε υπάλληλο, εφόσον με δική του θέληση και πριν εξεταστεί οπωσδήποτε για την πράξη, την αναγγείλει στην αρμόδια αρχή. Η ρύθμιση όμως αυτή δεν είναι επαρκής, εφόσον καλύπτει μόνο τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει καν εξέταση του υπαιτίου για την πράξη του. Αντίθετα, μέτρα επιείκειας θα πρέπει να

προβλεφθούν ακόμα και για περιπτώσεις που έχει ασκηθεί σε βάρος του ιδιώτη ποινική δίωξη και η καταγγελία γίνεται στο πλαίσιο της προανακριτικής ή ανακριτικής διαδικασίας ή ακόμα και στο ακροατήριο, εφόσον με τον τρόπο αυτό αποκαλύπτονται αξιόποινες πράξεις υπαλλήλων. Η ευνοϊκή μάλιστα μεταχείριση θα πρέπει να επεκταθεί και στους ιδιώτες που συμβάλλουν στην τέλεση οποιουδήποτε άλλου υπηρεσιακού εγκλήματος, όταν στη συνέχεια καταγγέλλουν τη δράση των υπαλλήλων, όπως και στους ίδιους τους υπαλλήλους που κατηγορούνται για κάποιες πράξεις των άρθρων 235 - 261 ΠΚ, όταν αποκαλύπτουν αξιόποινες πράξεις συναδέλφων τους και κυρίως όταν βοηθούν στην αποκάλυψη κυκλωμάτων που λυμαίνονται τους συγκεκριμένους χώρους. Στην περίπτωση βέβαια αυτή η ένταση της ευνοϊκής μεταχείρισης θα πρέπει να διαφοροποιείται ανάλογα με τη σημασία των καταγγελλόμενων πράξεων. Η υιοθέτηση μέτρων επιείκειας για εκείνους που καταδίδουν πράξεις διαφθοράς υπαλλήλων ή δημόσιων λειτουργών φαίνεται επιβεβλημένη, αν λάβει κανείς υπόψη του το άρθρο 187B ΠΚ. Αν, με άλλα λόγια, ο νομοθέτης θεωρεί ότι μπορεί να προσφέρει μέτρα επιείκειας για να εξαρθρωθούν εγκληματικές ή τρομοκρατικές οργανώσεις, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η άρνησή του να υιοθετήσει αντίστοιχα μέτρα προκειμένου να εξαρθρωθούν εξίσου επικίνδυνες εστίες εγκληματικότητας με πρωταγωνιστές τους ίδιους τους φορείς της κρατικής εξουσίας. Στις περιπτώσεις αυτές γίνεται στάθμιση μεταξύ της τιμώρησης μεμονωμένων εγκληματιών αφενός και της παραμονής στη θέση τους διεφθαρμένων φορέων εξουσίας αφετέρου, οι οποίοι, όσο συνεχίζουν να κατέχουν τις δημόσιες θέσεις, θα συνεχίζουν ανενόχλητοι την εγκληματική τους δράση, υπομονεύοντας το κύρος της χώρας και συμβάλλοντας στη διεύρυνση φαινομένων διαφθοράς. Ειδική βεβαίως πρόβλεψη είναι αναγκαία για την περιγραφή των μέτρων επιείκειας όταν το πρόσωπο που καταγγέλλεται είναι ή διετέλεσε Υπουργός, επειδή το Σύνταγμα προβλέπει στην περίπτωση αυτή ενεργό ρόλο της Βουλής και σημαντικά μειωμένες προθεσμίες παραγραφής.

Με βάση τα παραπάνω, το προτεινόμενο σχέδιο νόμου αποτελείται από δύο κεφάλαια. Στο πρώτο περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες τροποποιήσεις του νόμου 3213/2003 για το «Πόθεν έσχες», ενώ στο δεύτερο περιγράφονται σημαντικές τομές σχετικά με τις παρεπόμενες ποινές της δήμευσης και της αποστέρησης πολιτικών δικαιωμάτων στα υπηρεσιακά εγκλήματα, όπως περιγράφονται στα άρθρα 235 επ. ΠΚ, καθώς και στην περιγραφή μέτρων επιείκειας για όσους καταγγέλλουν πράξεις διαφθοράς στις οποίες εμπλέκονται φορείς του δημοσίου. Ειδικότερα:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Άρθρο 1

Με το πρώτο άρθρο τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 3 ν. 3213/2003, που ορίζει τα όργανα ελέγχου των δηλώσεων «Πόθεν έσχες» και προβλέπεται πλέον ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να ζητά από την αρμόδια Επιτροπή της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου να διενεργήσει εξατομικευμένο έλεγχο για συγκεκριμένα πρόσωπα, όταν υπάρχει καταγγελία σε βάρος τους από

οποιοδήποτε πολίτη ή όταν με οποιοδήποτε τρόπο δημοσιοποιούνται στοιχεία σε βάρος τους. Προβλέπεται ακόμα ως υποχρεωτική η τήρηση της ανωνυμίας για τους καταγγέλλοντες. Με το ίδιο άρθρο καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 4 έως 7 ν. 3213/2003, όπου προβλέπονται οι ποινικές κυρώσεις, η ποινική διαδικασία, ο καταλογισμός και οι περιορισμοί διενέργειας χρηματιστηριακών συναλλαγών και αναριθμούνται τα άρθρα 8 - 12 του νόμου σε άρθρα 14 έως 18. Παράλληλα προστίθενται νέα άρθρα 4 - 13, το περιεχόμενο των οποίων ορίζεται στα άρθρα 2 - 11 του παρόντος.

Άρθρο 2

Με το άρθρο 2 προστίθεται άρθρο 4 στο ν. 3213/2003. Στις παρ. 1 και 2 του άρθρου αυτού τυποποιούνται η πρώτη βασική μορφή του **αδικήματος του παράνομου πλουτισμού** και συναφείς διακεκριμένες παραλλαγές. Η βασική μορφή έχει διαπλασθεί νομοθετικά με σημείο αναφοράς το άρθρο 19 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 2003 κατά της Διαφθοράς. Ενεργητικό υποκείμενο του αδικήματος μπορεί να είναι κάθε πρόσωπο που υπέχει υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, συμπεριλαμβάνεται δηλαδή σ' εκείνες τις κατηγορίες φορέων εξουσίας που κατέχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες στο πλαίσιο του κρατικού μηχανισμού ή ασκούν δραστηριότητες που επηρεάζουν αποφασιστικά το δημόσιο βίο. Η αξιόποινη πράξη τελείται όταν ο δράστης πράττει (:ενεργεί ή παραλείπει να ενεργήσει) κατά τρόπο που συνιστά κατάχρηση της ιδιότητάς του, και με τον τρόπο αυτό αποκτά η προσπορίζει σε τρίτο αθέμιτο όφελος. Τέτοια κατάχρηση θα συντρέχει *ιδίως* όταν ο δράστης ασκεί τις αναγνωρισμένες σ' αυτόν θεσμικές αρμοδιότητες ή εκμεταλλεύεται τις διανοιγόμενες σ' αυτόν λόγω ιδιότητάς του πραγματικές δυνατότητες παρέμβασης ή επιρροής σε τρίτους κατά τρόπο *πρόδηλα* αντίθετο προς το σκοπό για τον οποίο η έννομη τάξη του έχει εκχωρήσει την εξουσία που κατέχει. Εκτιμάται ότι ο κίνδυνος ευρείας εφαρμογής της ρύθμισης ή -αντίστροφα- περιέλευσης αυτής σε αχρησία εξαιτίας της επιλογής του αξιολογικού όρου «*κατάχρηση*» για την περιγραφή της αξιόποινης συμπεριφοράς δεν υφίσταται, όχι μόνο γιατί διευκρινίζεται και εδώ ότι η εκμετάλλευση της εξουσίας του δράστη θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να αντιβαίνει *αναμφισβήτητα* στο θεσμικό προορισμό της, αλλά και γιατί η έννοια της «κατάχρησης» χρησιμοποιείται ήδη και σε άλλες ποινικές διατάξεις (π.χ. άρθρο 239 ΠΚ), χωρίς αυτό να έχει δημιουργήσει πρόβλημα στην εφαρμογή τους. Αντικείμενο προβληματισμού αποτέλεσε πάντως το αν εδώ θα έπρεπε να θεσπιστεί ένα έγκλημα υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης (:έγκλημα σκοπού), στο οποίο η κτήση ή ο προσπορισμός στον τρίτο του αθέμιτου οφέλους δεν θα απαιτούνταν για την ολοκλήρωση του εγκλήματος, αλλά θα αρκούσαν κανείς για τη θεμελίωση του αξιόποινου στην καταχρηστική συμπεριφορά που λάμβανε χώρα με *σχεδιασμό*, σκοπό δηλαδή αθέμιτου πλουτισμού. Αυτονόητο είναι βέβαια πως ακόμη και αν επιλεγόταν αυτή η εκδοχή, στο πεδίο εφαρμογής της θα ενέπιπταν μόνο συμπεριφορές που θα ήταν *αντικειμενικά πρόσφορες* να οδηγήσουν σε επίτευξη του επιδιωκόμενου οφέλους. Η ανάγκη συνδρομής του παραπάνω στοιχείου στα εγκλήματα σκοπού δεν αποτελεί άλλωστε γενικά παραδεκτή θέση μόνο στη θεωρία (βλ. ενδεικτικά Ν. Χωραφά, Ποινικόν Δίκαιον 9^η εκδ, σελ. 242, Γ. Μαγκάκη, Ποινικό Δίκαιο, γ' εκδ., σελ. 124, Ν Ανδρουλάκη, Ποινικό Δίκαιο, Β' έκδ., σελ.262 επ.) αλλά αξιώνεται σε πολλές περιπτώσεις ρητά και από το

Ανώτατο Ακυρωτικό ως προϋπόθεση στο πλαίσιο αδικημάτων συναφούς νομοτεχνικής συγκρότησης, όπως π.χ. της παράβασης κατ' άρθρο 259 ΠΚ (βλ. ενδεικτικά ΣυμβολΑΠ 7/2008, ΠοινΛογ 2008, 504 και σε σχέση με το ίδιο αδίκημα Ν. Μπιτζιλέκη, Υπηρεσιακά Εγκλήματα, β' εκδ., σελ. 48-49, 55, Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, Εμβάνθυνση στην Ποινική Νομολογία, 2006, σελ. 359 επ.364 επ). Ωστόσο, τελικά προτιμήθηκε, για λόγους μεγαλύτερης ασφάλειας δικαίου, η θέσπιση ενός εγκλήματος αποτελέσματος, για την ολοκλήρωση του οποίου είναι αναγκαία όχι μόνο η επίδειξη της καταχρηστικής συμπεριφοράς από τον κρατικό λειτουργό, αλλά και η μέσω αυτής κτήση ή ο προσπορισμός στον τρίτο του αθέμιτου οφέλους.

Για τη βασική μορφή του αδικήματος απειλείται ποινή φυλάκισης από 3 έως 5 χρόνια και χρηματική ποινή από 20.000 έως και 1.000.000 ευρώ. Αν όμως το αποκτηθέν ή προσπορισθέν αθέμιτο περιουσιακό όφελος υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 73.000 ευρώ ή αν ο δράστης ενεργεί κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος, τότε προβλέπεται, σύμφωνα με την παρ.2, ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από 30.000 έως 1.500.000 ευρώ. Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη διάπλαση των παραπάνω διακεκριμένων (: σε βαθμό κακουργήματος) παραλλαγών βρίσκονται σε αρμονία με αντίστοιχα κριτήρια που χρησιμοποιούνται σε συναφείς διατάξεις του ΠΚ (π.χ. άρθρα 216 παρ. 3, 235 παρ. 2, 236 παρ. 2, 237 παρ. 2, 242 παρ. 3, 256 περ γ υποπ. ΒΒ, 258 περ. γ υποπ. ΒΒ, 386 παρ. 3), ή άλλων ειδικών ποινικών νόμων (π.χ. άρθρο πέμπτο παρ. 2 ν. 3560/2007). Επισημαίνεται σε κάθε περίπτωση, ότι το ύψος του περιουσιακού οφέλους χρησιμοποιείται εδώ αποκλειστικά ως λόγος επίτασης (και όχι θεμελίωσης) της ποινικής ευθύνης. Το ειδικό -αποκλίνον από τις διατάξεις του ΠΚ- πλαίσιο που εισάγεται σε ό, τι αφορά την απειλούμενη χρηματική ποινή τόσο για τη βασική μορφή όσο και για τις διακεκριμένες παραλλαγές δικαιολογείται από την ιδιαίτερη φύση του τυποποιούμενου αδικήματος, η απαξία του οποίου συμπροσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από αθέμιτα οικονομικά κίνητρα του δράστη και την έκταση του επιτυγχανόμενου ή επιδιωκόμενου απ' αυτόν αθέμιτου πλουτισμού (: κατάφαση ex lege της φιλοκέρδειας). Αυτή η ιδιαίτερη φύση, όπως και η γενικότερη βαρύτητα του αδικήματος, δικαιολογούν και τις ρυθμίσεις του άρθρου 7 του νομοσχεδίου (προτεινόμενο νέο άρθρο 9 ν. 3213/2003), οι οποίες προβλέπουν: (α) τον αποκλεισμό της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 83 περ. ε' ΠΚ και κατ' αποτέλεσμα την υποχρεωτική επιβολή στο δράστη τόσο στερητικής της ελευθερίας (: φυλάκισης ή κάθειρξης) όσο και χρηματικής ποινής, έστω και αν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, (β) την υποχρεωτική αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του δράστη και την αυτοδίκαια έκπτωσή του από το αιρετό δημόσιο αξίωμα ή τη δημόσια θέση που κατέχει μόλις καταστεί αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση, ανεξαρτήτως του ύψους της επιβληθείσας ποινής (: ex lege κατάφαση της ηθικής διαστροφής του χαρακτήρα του δράστη) και χωρίς δυνατότητα εφαρμογής σε ό, τι αφορά την έκπτωση του άρθρου 64 ΠΚ και (γ) τη δήμευση όλων των προϊόντων του αδικήματος, κάθε περιουσίας που αποκτήθηκε αμέσως ή εμμέσως από αυτά και κάθε εισοδήματος ή άλλου οφέλους που παρήχθη από αυτά ή από περιουσία που αποκτήθηκε με αυτά.

Στην παρ. 3 του προτεινόμενου νέου άρθρου 4 ν. 3213/2003 τυποποιείται η δεύτερη βασική μορφή του αδικήματος της κατάχρησης ιδιότητας και συναφείς διακεκριμένες παραλλαγές της. Ενεργητικό υποκείμενο εδώ μπορεί να είναι οποιοσδήποτε τρίτος σε σχέση με τον υπαίτιο τέλεσης των αδικημάτων των παρ. 1 και 2. Η αξιόποινη πράξη τελείται όταν ο τρίτος προσπορίζεται το αθέμιτο όφελος που προκύπτει από αδίκημα της παρ. 1 ή 2 εν γνώσει της τέλεσης του αδικήματος από το υπόχρεο σε δήλωση πόθεν έσχες. Το πλαίσιο ποινής της βασικής μορφής, οι επιβαρυντικές περιστάσεις που μπορούν να θεμελιώνουν ευθύνη σε βαθμό κακουργήματος, τα πλαίσια ποινής των σχετικών διακεκριμένων παραλλαγών καθώς και οι παρεπόμενες ποινές διαμορφώνονται κατά τρόπο αντίστοιχο με ό, τι ισχύει για την πρώτη βασική μορφή του αδικήματος και τις διακεκριμένες παραλλαγές της.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ένα τμήμα της ύλης το οποίο καλύπτουν οι προτεινόμενες ρυθμίσεις εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής και άλλων ποινικών διατάξεων, είτε του Ποινικού Κώδικα (βλ. κυρίως τις ρυθμίσεις του 12^{ου} κεφαλαίου του ΠΚ, ιδίως τα άρθρα 235-238, 242, 256, 258 ΠΚ, σε συνδυασμό κατά περίπτωση και με τις διατάξεις του ν. 1608/1950) είτε ειδικών ποινικών νόμων (βλ. π.χ. τις ρυθμίσεις του ν. 3691/2008 για τους τρίτους), ορίζεται ρητά στην παρ. 4 ότι οι διατάξεις του συγκεκριμένου άρθρου απωθούνται όταν η συμπεριφορά του δράστη πραγματώνει άλλες νομοτυπικές μορφές που προβλέπουν βαρύτερες ποινές.

Άρθρο 3

Με το άρθρο 3 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 5 στο Ν. 3213/2003 και θεσπίζεται το **αδίκημα της προσφοράς για άσκηση επιρροής**. Ως σημεία αναφοράς για τη νομοτεχνική διάπλαση της ρύθμισης έχουν χρησιμοποιηθεί, σε σημαντικό βαθμό, το άρθρο 12 της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαφθορά και το άρθρο 18 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 2003 κατά της Διαφθοράς. Αντίστοιχου περιεχομένου ρύθμιση, που στοχεύει στην καταστολή της εμπορευματοποίησης της επιρροής σε αλλοδαπούς δημόσιους λειτουργούς ή σε πρόσωπα εργαζόμενα στον ιδιωτικό τομέα, έχει ήδη θεσπισθεί με το άρθρο έκτο του ν. 3560/2007. Η παρούσα ρύθμιση στοχεύει στην αντιμετώπιση συναφών περιπτώσεων στον ελληνικό δημόσιο τομέα, και ειδικότερα περιπτώσεων όπου το αντάλλαγμα προσφέρεται, ζητείται ή λαμβάνεται για την άσκηση επιρροής σε δημόσιο πρόσωπο που φέρει υποχρέωση δήλωσης πόθεν έσχες. Υποκείμενο του αδικήματος, το πρόσωπο δηλαδή που προσφέρει, ζητά ή λαμβάνει το αντάλλαγμα, μπορεί να είναι οποιοσδήποτε. Αδιάφορη είναι η ιδιότητα αυτού που προσφέρεται ή από τον οποίο ζητείται να ασκηθεί επιρροή. Δέκτης της εμπορευματοποιούμενης επιρροής θα πρέπει πάντως να είναι κάποιος υπόχρεος σε δήλωση πόθεν έσχες. Παρά το χαρακτήρα του εγκλήματος ως κοινού, αναφέρονται για συμβολικούς λόγους κατά τη νομοτυπική περιγραφή των πρόσφορων υποκειμένων τέλεσης συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων, όπως οι σύζυγοι τα τέκνα και οι συνεργάτες των υπόχρεων σε δήλωση πόθεν έσχες, που ζητούν ή λαμβάνουν αντάλλαγμα για να ασκήσουν επιρροή στον υπόχρεο, με τον οποίο έχουν σχέση. Ενεργητικό υποκείμενο μπορεί όμως να είναι κάθε τρίτος, ακόμη και ένα πρόσωπο που φέρει επίσης υποχρέωση

δήλωση πόθεν έσχες και ζητά ή λαμβάνει αντάλλαγμα για να ασκήσει την επιρροή του σε άλλον υπόχρεο δήλωσης πόθεν έσχες.

Για τη βασική μορφή του αδικήματος απειλείται ποινή φυλάκισης από 2 έως 5 χρόνια και χρηματική ποινή από 15.000 έως 750.000 ευρώ. Αν όμως η αξία των ανταλλαγμάτων υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 73.000 ευρώ ή αν ο δράστης ενεργεί κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος, τότε προβλέπεται σύμφωνα με την παρ. 2, ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από 30.000 ευρώ έως 1.500.000 ευρώ. Κατά τα λοιπά σε ό, τι αφορά αφενός το ειδικό - αποκλίνον από τις διατάξεις του ΠΚ- πλαίσιο της αθροιστικά (: με τη φυλάκιση ή την κάθειρξη) απειλούμενης χρηματικής ποινής και αφετέρου τις προβλεπόμενες παρεπόμενες ποινές της στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων και της δήμευσης ισχύουν ανάλογα όσα αναφέρονται παραπάνω για το αδίκημα της κατάχρησης ιδιότητας (άρθρο 2 νομοσχεδίου).

Άρθρο 4

Με το άρθρο 4 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 6 στο Ν. 3213/2003. Η νέα ρύθμιση τυποποιεί το αδίκημα της μη υποβολής ή της υποβολής ανακριβούς δήλωσης πόθεν έσχες και επιδιώκει την ενίσχυση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για την επιβολή συνθηκών πλήρους διαφάνειας σε ό, τι αφορά την περιουσιακή κατάσταση κρατικών λειτουργών και λοιπών φορέων εξουσίας. Δομικό στοιχείο του σχετικού πλαισίου αποτελεί η υποχρέωση των συγκεκριμένων προσώπων για υποβολή δηλώσεων της περιουσιακής κατάστασης των ιδίων, των συζύγων και των ανήλικων τέκνων τους τόσο κατά το χρόνο αναδοχής της δημόσιας θέσης τους ή έναρξης της δημόσιας δραστηριότητάς τους όσο και στο χρόνο που έπεται. Εν όψει της μεγάλης σημασίας που έχει η συνεπής εκπλήρωση της παραπάνω υποχρέωσης για τη λειτουργία του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, αυξάνεται σημαντικά η απειλούμενη για την παραβίασή της χρηματική ποινή (: ανέρχεται πλέον από 10.000 έως 500.000 ευρώ), ενώ παράλληλα θεσπίζεται δίπλα στη βασική μορφή του αδικήματος και μια διακεκριμένη παραλλαγή με κριτήριο την έκταση της περιουσίας που ο υπόχρεος προσπαθεί να αποκρύψει είτε με τη μη υποβολή δήλωσης είτε με την υποβολή ανακριβούς ή ελλιπούς δήλωσης. Ειδικότερα, προβλέπεται πλέον ευθύνη και σε βαθμό κακουργήματος (: κάθειρξη μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή από 20.000 έως 1.000.000 ευρώ) όταν η αποκρυπτόμενη από τις ελεγκτικές αρχές συνολική περιουσία του υπόχρεου και των προσώπων για τα οποία αυτός οφείλει να υποβάλλει δηλώσει υπερβαίνει σε αξία τα 300.000 ευρώ, ανεξάρτητα από το αν η απόκρυψη επιχειρείται με τη μη υποβολή δήλωσης ή με την υποβολή ελλιπούς ή ανακριβούς δήλωσης. Παράλληλα προβλέπεται σε βάρος του υπαίτιου τόσο της βασικής μορφής όσο και της διακεκριμένης παραλλαγής: (α) η υποχρεωτική επιβολή τόσο στερητικής της ελευθερίας όσο και χρηματικής ποινής, έστω και αν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, κατ' αποκλεισμό της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 83 περ. ε' ΠΚ, (β) η υποχρεωτική αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του και η αυτοδίκαια έκπτωση του από το αιρετό δημόσιο αξίωμα ή τη δημόσια θέση που κατέχει μόλις καταστεί αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση, ανεξαρτήτως του ύψους της επιβληθείσας ποινής

και χωρίς δυνατότητα εφαρμογής και εφαρμογής του άρθρου 64 ΠΚ σε ό, τι αφορά την έκπτωση και (γ) η δήμευση όλων των περιουσιακών στοιχείων που απέκρυψε, παρότι γνώριζε την υποχρέωσή του να τα δηλώσει. Ειδικά πάντως ως προς την παρεπόμενη ποινή της δήμευσης επισημαίνεται ότι αυτή αφορά μόνο περιουσιακά στοιχεία, την ύπαρξη των οποίων έχει παρασιωπήσει ο δράστης ολικά από τις ελεγκτικές αρχές (είτε μη υποβάλλοντας δήλωση είτε υποβάλλοντας ελλιπή δήλωση), και όχι περιουσιακά στοιχεία τα οποία δήλωσε, έστω και με ανακρίβειες σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά ή την προέλευσή τους, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές να προβούν σε ελεγκτικές επαληθεύσεις. Εξάλλου, ακόμη και επί ολικής απόκρυψης υφίσταται η δυνατότητα του δράστη να αποφύγει τελικά τη δήμευση, εφόσον αποδεικνύει τη νόμιμη προέλευση των αποκρυβέντων στοιχείων, ανατρέποντας έτσι την ισχυρότατη ένδειξη παράνομης κτήσης τους που παράγει η εκ μέρους του σκόπιμη απόκρυψή τους από τις ελεγκτικές αρχές.

Για τις περιπτώσεις, τέλος, που η παράβαση της υποχρέωσης για υποβολή πλήρους και ακριβούς δήλωσης οφείλεται σε αμέλεια του υπαίτιου διατηρείται το ίδιο πλαίσιο που προβλεπόταν μέχρι σήμερα (: φυλάκιση από 6 μήνες μέχρι 2 χρόνια), ενώ δεν είναι δυνατή η επιβολή των παρεπόμενων ποινών του προτεινόμενου νέου άρθρου 9 ν. 3213/2003 (άρθρο 7 νομοσχεδίου).

Άρθρο 5

Με το άρθρο 5 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 7 στο ν. 3213/2003. Η προτεινόμενη νέα ρύθμιση επαναλαμβάνει ουσιαστικά κατά περιεχόμενο τις καταργούμενες διατάξεις των εδ. α' και β' της παρ. 4 του άρθρου 4 ν. 3213/2003. Η διάταξη της παρ. 1, ειδικότερα, τυποποιώντας το **αδίκημα της παρακώλυσης ελέγχου** αποβλέπει να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα του έργου των αρχών που επιφορτίζονται με το καθήκον ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων, προβλέποντας ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών για οποιονδήποτε τρίτο ο οποίος αρνείται να παράσχει τα στοιχεία και τις πληροφορίες που αιτούνται νόμιμα οι σχετικές αρχές ή για οποιονδήποτε παρεμποδίζει το διενεργούμενο απ' αυτές νόμιμο έλεγχο.

Η διάταξη της παρ. 2, που τυποποιεί το **αδίκημα της μη σύννομης δημοσίευσης δήλωσης πόθεν έσχεσ**, εξοπλίζει με ποινικές κυρώσεις την απαγόρευση τμηματικής δημοσιοποίησης των δηλώσεων των υπόχρεων, η οποία θεσπίζεται στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. α' ν. 3213/2003. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη προστασία τόσο των συμφερόντων των ιδίων των υποχρέων όσο και του συλλογικού συμφέροντος για ορθή πληροφόρηση, στο βαθμό που η αποσπασματική δημοσιοποίηση των δηλώσεων προσφέρεται συχνά, ανάλογα με τα κίνητρα αυτού που την κάνει και τα κριτήρια επιλογής που χρησιμοποιεί, για τη δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων στην κοινή γνώμη.

Άρθρο 6

Με το άρθρο 6 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 8 στο ν. 3213/2003 και θεσπίζεται το **αδίκημα της συμμετοχής σε εξωχώρια εταιρία**. Η απαγόρευση συμμετοχής σε εξωχώριες (off-shore) εταιρίες για πρόσωπα που κατέχουν σημαίνουσες θέσεις στον κρατικό μηχανισμό θεσπίστηκε βέβαια και εξοπλίστηκε με ποινικές κυρώσεις ήδη το 2003 με το άρθρο 7 παρ.2 του ν. 3213. Με το άρθρο 7 του παρόντος νομοσχεδίου, ωστόσο, η σχετική ρύθμιση αναδιατυπώνεται, έτσι ώστε να καλύπτει χωρίς αμφιβολία κάθε μορφή συμμετοχής, είτε στο κεφάλαιο είτε στη διοίκηση των σχετικών εταιριών, είτε γίνεται άμεσα από τον ίδιο τον κρατικό λειτουργό είτε γίνεται με παρένθετα πρόσωπα, ενώ ταυτόχρονα αυξάνονται αφενός το ελάχιστο όριο της απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής (: διαμορφώνεται σε δύο χρόνια φυλάκιση) και αφετέρου το πλαίσιο της απειλούμενης χρηματικής ποινής (: ανέρχεται πλέον από 10.000 μέχρι 500.000 ευρώ). Σε βάρος του υπαιτίου του αδικήματος προβλέπεται εξάλλου για πρώτη φορά και η επιβολή των παρεπόμενων ποινών αφενός της υποχρεωτικής αποστέρησης των πολιτικών του δικαιωμάτων και της αυτοδίκαιης έκπτωσής του από το αιρετό δημόσιο αξίωμα ή τη δημόσια θέση του με την επέλευση του αμετάκλητου της καταδίκης του και αφετέρου της δήμευσης του μεριδίου συμμετοχής που άμεσα ή έμμεσα κατέχει και των ωφελημάτων που έχουν αποκτηθεί απ' αυτό, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του προτεινόμενου νέου άρθρου 9 Ν. 3213/2003.

Άρθρο 7

Με το άρθρο 7 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 9 στο ν. 3213/2003. Στο νέο άρθρο περιλαμβάνονται γενικές διατάξεις που αφορούν είτε τις παρεπόμενες ποινές για τα αδικήματα των προτεινόμενων νέων άρθρων 4 έως 8 Ν. 3213/2003 είτε τον αποκλεισμό ορισμένων δυνατοτήτων που προβλέπονται στο Γενικό Μέρος του ΠΚ.

Στην παρ. 1 ορίζεται ότι η προβλεπόμενη από τα άρθρα 4, 5, 6 παρ. 1 και 8 παρ. 2 *αθροιστική* επιβολή στερητικής της ελευθερίας και χρηματικής ποινής δεν μπορεί να αποκλειστεί με εφαρμογή του άρθρου 83 περ. ε' ΠΚ, που παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστή να επιβάλλει μια μόνο απ' αυτές εφόσον συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις. Η αδυναμία αποκλεισμού είναι γενική, αφορά δηλαδή όλες τις περιπτώσεις ανεξάρτητα από το αν η επιβληθείσα κύρια ποινή είναι φυλάκιση ή κάθειρξη. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι η -προβλεπόμενη σε όλες τις ρυθμίσεις του νομοσχεδίου που τυποποιούν *κακουργηματικές παραλλαγές*- αθροιστική επιβολή *κάθειρξης* και *χρηματικής ποινής* συνιστά επιλογή που συναντάται και σε άλλες ποινικές διατάξεις (βλ. ενδεικτικά *Στ. Παύλου*, Εγκλήματα περί το νόμισμα, β' έκδ., σελ. 248 επ.).

Στην παρ. 2 ορίζεται ότι στον υπαίτιο των αδικημάτων που τυποποιούνται στα ίδια ως άνω αναφερόμενα άρθρα επιβάλλεται υποχρεωτικά, ανεξαρτήτως του ύψους της επιβληθείσας κύριας ποινής, και αποστέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων από 1 έως 5 έτη, αν η ποινή είναι φυλάκιση, και από 2 έως 10 έτη, αν η ποινή είναι κάθειρξη. Η αποστέρηση αυτή περιλαμβάνει υποχρεωτικά, χωρίς δυνατότητα περιορισμού της με εφαρμογή του άρθρου 64 ΠΚ, την απώλεια του αιρετού δημόσιου, δημοτικού

ή κοινοτικού αξιώματος ή της δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής θέσης που κατέχει ο καταδικαζόμενος. Η σχετική έκπτωση επέρχεται αυτοδίκαια μόλις η καταδικαστική απόφαση σε βάρος του καταστεί αμετάκλητη.

Στην παρ. 3 περιέχονται διατάξεις για την παρεπόμενη ποινή της δήμευσης, η οποία ρυθμίζεται καταρχήν με διαφορετικό τρόπο για τα επιμέρους αδικήματα. Οι σχετικές ρυθμίσεις στοχεύουν στη διασφάλιση πρακτικής αποτελεσματικότητας κατά την επιβολή της εν λόγω ποινής, με σεβασμό όμως παράλληλα προς τη φύση αυτής και λαμβάνοντας υπόψη ως ένα βαθμό επικρίσεις της θεωρίας σε σχέση με ανάλογες ρυθμίσεις σε άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους, ιδίως στον τελωνειακό κώδικα και στην ποινική νομοθεσία για την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (βλ. ενδεικτικά Γ. Δημήτρηνα, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, 2002, σελ.189 επ., του ιδίου, σε: Στ. Παύλου / Γ. Δημήτρηνα, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση, 2009, σελ. 27 επ., Α. Διονυσοπούλου, Η δήμευση των προϊόντων εγκληματικής δραστηριότητας, Υπεράσπιση 2000, σελ. 793 επ., Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, σε: Πρακτικά του 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ, σελ. 53 επ., 88 επ., Θ. Παπακυριάκου, Η ποινική νομοθεσία για την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ως θεμελιώδης άξονας ενός νέου μοντέλου αντεγκληματικής πολιτικής, σε: Τιμητικό Τόμο για τον Ι. Μανωλεδάκη, II, σελ. 483 επ., 517 επ., Στ. Παύλου, Το «πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών» στην προδικασία για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (Ν. 2331/1995), Ποιν.Χρον. 2005, 769 επ., Ε. Συμεωνίδου - Καστανίδου, Η δήμευση κατά το άρθρο 107 Τελωνειακού Κώδικα, Υπεράσπιση 2000, σελ. 1105 επ., Γ. Τριανταφύλλου, Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, σε: Τιμητικό Τόμο για τον Ν. Ανδρουλάκη, σελ. 739 επ., 781-782 υποσημ. 94, 784, Α. Τζανετή, Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας, σε: Πρακτικά του 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ, σελ. 249 επ., Π. Τσιρίδη, Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν. 3691/2008), 2009, σελ. 30 επ., 280 επ.).

Σε ό,τι αφορά τα αδικήματα της κατάχρησης ιδιότητας και της προσφοράς για άσκηση επιρροής ορίζεται κατά τρόπο ενιαίο για όλες τις βασικές μορφές και διακεκριμένες παραλλαγές τους ότι υπόκεινται υποχρεωτικά σε δήμευση με την καταδικαστική απόφαση όλα τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν προϊόν του αδικήματος ή που αποκτήθηκαν αμέσως ή εμμέσως από προϊόν αυτού. Αν τα εν λόγω προϊόντα έχουν αναμειχθεί με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, υπόκειται σε δήμευση η σχετική περιουσία μέχρι την καθορισμένη αξία του αναμειχθέντος προϊόντος. Στον ίδιο βαθμό όπως τα προϊόντα του αδικήματος υπόκεινται εξάλλου σε δήμευση και το εισόδημα ή άλλα οφέλη που απορρέουν από τα εν λόγω προϊόντα, από περιουσία που αποκτήθηκε με τα εν λόγω προϊόντα ή από περιουσία με την οποία έχουν αυτά αναμειχθεί.

Σε ό,τι αφορά το αδίκημα της μη υποβολής δήλωσης ή της υποβολής ανακριβούς δήλωσης με δόλο (παρ. 1 και 2 του προτεινόμενου νέου άρθρου 6 ν. 3213/2003), προβλέπεται δήμευση μόνο για εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία που δεν έχουν δηλωθεί καθόλου, παρότι ο υπαίτιος γνώριζε την υποχρέωσή του να τα δηλώσει. Στον υπαίτιο παρέχεται πάντως η

δυνατότητα να αποφύγει τελικά τη δήμευση, αν αποδείξει τη νόμιμη προέλευση των αποκρυβέντων στοιχείων (βλ. σχετικά και παραπάνω, παρατηρήσεις στο άρθρο 4 του νομοσχεδίου).

Σε ό,τι αφορά το αδίκημα της συμμετοχής σε εξωχώρια εταιρεία (προτεινόμενο νέο άρθρο 8 παρ. 2 ν. 3213/2003), προβλέπεται υποχρεωτική επιβολή δήμευσης με τη καταδικαστική απόφαση στο μερίδιο συμμετοχής που ανήκει άμεσα ή έμμεσα στον υπαίτιο καθώς και στα προϊόντα, το εισόδημα ή στα άλλα οφέλη που αποκτήθηκαν από το μερίδιο αυτό ή τη συμμετοχή στη διοίκηση της εταιρείας.

Η περ. δ' ορίζει, παραπέρα, με αναφορά σε όλα τα επιμέρους αδικήματα για τα οποία προβλέπεται δήμευση, ότι αν τα υποκείμενα σε δήμευση περιουσιακά στοιχεία δεν υπάρχουν πλέον, δεν έχουν βρεθεί, δεν είναι δυνατόν να κατασχεθούν ή ανήκουν σε τρίτο, από τον οποίο δεν μπορούν να δημευτούν, δημεύονται περιουσιακά στοιχεία του υπαίτιου ίσης αξίας προς τα υποκείμενα σε δήμευση. Ο προσδιορισμός της σχετικής αξίας γίνεται από το δικαστήριο και ως χρόνος αναφοράς λαμβάνεται αυτός της καταδικαστικής απόφασης. Το δικαστήριο μπορεί εξάλλου να επιβάλλει και χρηματική ποινή μέχρι του ποσού της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, αν κρίνει ότι δεν υπάρχουν πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία προς δήμευση ή τα υπάρχοντα υπολείπονται της αξίας των υποκείμενων σε δήμευση.

Στην παρ. 4 ορίζεται, τέλος, ότι οι ρυθμίσεις του προτεινόμενου νέου άρθρου 263B του Ποινικού Κώδικα (βλ. σχετικά το άρθρο 15 του παρόντος νομοσχεδίου) εφαρμόζονται και στα αδικήματα των προτεινόμενων νέων άρθρων 4, 5 και 8 παρ. 2 ν. 3213/2003. Για τους λόγους που δικαιολογούν την εφαρμογή των μέτρων επιείκειας (και) στο πεδίο του Ν. 3213/2003 ισχύουν ανάλογα όσα αναφέρονται παρακάτω στην αντίστοιχη θέση της αιτιολογικής έκθεσης που αφορά το άρθρο 15 του νομοσχεδίου.

Άρθρο 8

Με το άρθρο 8 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 10 στο Ν. 3213/2003. Στο σχετικό άρθρο ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την κίνηση της ποινικής δίωξης και την καθ' ύλη αρμοδιότητα για την εκδίκαση των αδικημάτων που τυποποιούνται στον παρόν νομοσχέδιο. Σε γενικές γραμμές επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις του καταργούμενου άρθρου 5 ν. 3213/2003 (: άσκηση της ποινικής δίωξης από τον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα εφετών και εκδίκαση σε πρώτο βαθμό από το Τριμελές Εφετείο και σε δεύτερο από το Πενταμελές). Ο ορισμός εφέτη - ανακριτή, για τη διεξαγωγή τακτικής ανάκρισης, ανατίθεται πάντως στην Ολομέλεια - και όχι στο όργανο διεύθυνσης - του οικείου εφετείου σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 29 ΚΠΔ. Σε ό,τι αφορά εξάλλου τη δυνατότητα άσκησης αναίρεσης κατά του βουλεύματος που εκδίδεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το συμβούλιο εφετών δεν θεσπίζεται κάποια ειδική πρόβλεψη, αλλά γίνεται γενική παραπομπή στις προβλέψεις του ΚΠΔ που ρυθμίζουν το δικαίωμα αναίρεσης κατά βουλεύματων. Επισημαίνεται βέβαια ότι στις περιπτώσεις που ως εμπλεκόμενα πρόσωπα φέρονται βουλευτές, μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί και τυχόν συμμέτοχοι αυτών, όλες οι παραπάνω διαδικαστικές

ρυθμίσεις συμπληρώνονται ή διαφοροποιούνται κατά περίπτωση από τις ειδικότερες και υπερισχύουσες διατάξεις των άρθρων 62, 85 και 86 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, του Κανονισμού της Βουλής και του ν. 3126/2003 για την Ευθύνη Υπουργών.

Άρθρο 9

Με το άρθρο 9 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο 11 στο ν. 3213/2003. Στο προτεινόμενο νέο άρθρο προβλέπονται μέτρα που έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων σχετικά με την παρεπόμενη ποινή της δήμευσης περιουσιακών στοιχείων όσων εμπλέκονται στα αδικήματα των προτεινόμενων νέων άρθρων 4, 5, 6 παρ. 1 και 2 και 8 ν. 3213/2003, αποτρέποντας τη μεταβολή του περιουσιακού status quo των σχετικών προσώπων και κατ' επέκταση την εξαφάνιση των υποκείμενων σε δήμευση περιουσιακών στοιχείων τους πριν την απαγγελία της σχετικής ποινής. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι κατά τη διάρκεια της τακτικής ανάκρισης για κάποια από τα παραπάνω αδικήματα μπορεί ο ανακριτής με διάταξή του, που εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, να απαγορεύει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι περιέχονται εκεί περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να υπαχθούν σε δήμευση σύμφωνα με τις ειδικότερες για κάθε επιμέρους αδίκημα προβλέψεις της παρ. 3 του προτεινόμενου νέου άρθρου 9 ν. 3213/2003. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης, η σχετική αρμοδιότητα για την απαγόρευση της κίνησης των λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή του ανοίγματος των θυρίδων ανήκει στο συμβούλιο εφετών. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση έκθεσης κατάσχεσης, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο, χρηματοπιστωτικό προϊόν ή θυρίδα και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον νόμιμο εκπρόσωπο του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού ή στον διευθυντή του υποκαταστήματος του τόπου όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινών λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή κοινής θυρίδας η διάταξη ή το βούλευμα επιδίδεται και στον τρίτο. Οι τιθέμενες απαγορεύσεις ισχύουν από τη χρονική στιγμή της επίδοσης της διάταξης ή του βουλεύματος στο πιστωτικό ίδρυμα ή στον χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Έκτοτε είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου κάθε εκταμίευση χρημάτων από τον λογαριασμό ή εκποίηση τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Προς ενίσχυση της δραστηριότητας των παραπάνω ρυθμίσεων προβλέπεται και ποινική ευθύνη (: φυλάκιση μέχρι 2 ετών και χρηματική ποινή) για κάθε διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλο του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού που παραβαίνει με πρόθεση τις σχετικές απαγορεύσεις.

Εφόσον συντρέχουν οι ίδιες πιο πάνω αναφερόμενες τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις, εξάλλου, δίνεται η δυνατότητα στον ανακριτή ή στο

δικαστικό συμβούλιο - ανάλογα με το στάδιο της προδικασίας - να διατάσσουν την απαγόρευση εκποίησης ακινήτων του κατηγορουμένου. Η διάταξη ή το βούλευμα, αντίστοιχα, πρέπει να ορίζει με ακρίβεια το ακίνητο ή τα ακίνητα που αφορά, επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου και επιδίδεται σ' αυτόν και στον προϊστάμενο του αρμόδιου Υποθηκοφυλακείου ή κτηματολογικού γραφείου, ο οποίος υποχρεούται να προβαίνει την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχειοθετεί το έγγραφο που του κοινοποιείται. Για την παραπέρα εξειδίκευση της σχετικής διαδικασίας προβλέπεται η έκδοση απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης. Από την ημέρα καταχώρησης της σχετικής σημείωσης είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη που εγγράφεται στα αυτά βιβλία του υποθηκοφυλακείου ή κτηματολογικού γραφείου σε σχέση με το ακίνητο που καλύπτεται από την απαγόρευση εκποίησης.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, τέλος, προβλέπεται για τον κατηγορούμενο, γι' αυτόν σε βάρος του οποίου διενεργείται προκαταρκτική εξέταση ή για κάθε τρίτο που πλήττεται από την επιβαλλόμενη απαγόρευση το δικαίωμα να ζητά την άρση της διάταξης του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος, με αίτηση του που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή (: όταν πρόκειται για διάταξη του) ή τον εισαγγελέα (όταν πρόκειται για βούλευμα), μέσα σε είκοσι ημέρες από την επίδοση σ' αυτόν της διάταξης ή του βουλεύματος αντίστοιχα. Η υποβολή της αίτησης δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Ακόμη και αν απορριφθεί η αίτηση, πάντως, η άρση της διάταξης ή η ανάκληση του βουλεύματος μπορούν να λαμβάνουν χώρα αυτεπάγγελτα σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο χρονικό σημείο, αν προκύπτουν νέα στοιχεία, δυνάμει των οποίων εκλείπουν πλέον οι ουσιαστικές προϋποθέσεις επιβολής των διαταχθέντων μέτρων.

Άρθρο 10

Με το άρθρο 10 προστίθεται άρθρο 12 στο ν. 3213/2003. Το προτεινόμενο νέο άρθρο αφορά αστικής φύσης κυρώσεις σε βάρος των προσώπων που υπάγονται στο καθεστώς ειδικού ελέγχου της περιουσιακής τους κατάστασης και επαναλαμβάνει ουσιαστικά την καταργούμενη ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 1 και 3 του ν. 3213/2003. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι σε βάρος του ελεγχόμενου είναι δυνατός ο καταλογισμός χρηματικού ποσού ίσης αξίας με το περιουσιακό όφελος, το οποίο αποδεικνύεται ότι έχει αποκτήσει ο ίδιος, ο/η σύζυγός του ή ανήλικο τέκνο του μετά την απόκτηση της ιδιότητάς του και του οποίου η προέλευση δε δικαιολογείται με βάση τις γνωστές στα ελεγκτικά όργανα νόμιμες πηγές εσόδων του ιδίου και των υπολοίπων ως άνω προσώπων. Ο καταλογισμός γίνεται υπέρ του Δημοσίου από το αρμόδιο τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις και φέρει το χαρακτήρα αποζημιωτικού μέτρου στηριζόμενου στο *μαχητό τεκμήριο* ότι το αδικαιολόγητο περιουσιακό όφελος προέρχεται από αθέμιτες συναλλαγές του ελεγχόμενου σε βάρος και με ζημία του Δημοσίου (βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1674/2005). Ο καθού ο καταλογισμός μπορεί ωστόσο να τον αποκρούσει, αποδεικνύοντας τη νόμιμη προέλευση του αμφισβητούμενου περιουσιακού οφέλους. Ενόψει των διευρυμένων δυνατοτήτων που παρέχει πλέον το

προτεινόμενο νέο άρθρο 9 παρ. 3 ν. 3213/2003 (άρθρο 7 νομοσχεδίου) στα ποινικά δικαστήρια όχι μόνο για επιβολή δήμευσης σε υποκατάστατα και ωφελήματα που προέκυψαν από τα προϊόντα των αδικημάτων του ν. 3213/2003, αλλά και για επιβολή ισόποσης χρηματικής ποινής σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η δήμευση, δεν κρίνεται αναγκαία η επανάληψη και της καταργούμενης ρύθμισης του άρθρου 6 παρ. 2 ν. 3213/2003, που προβλέπει τον καταλογισμό σε βάρος του καταδικαζομένου χρηματικού ποσού ίσης αξίας με το μη δυνάμενο να δημευτεί περιουσιακό όφελος.

Άρθρο 11

Στο άρθρο 11, που προσθέτει άρθρο 13 στο ν. 3213/2003, επαναλαμβάνεται η ρύθμιση του άρθρου 7 παρ. 1 ν. 3213/2003, καθώς δεν έπαυσαν να ισχύουν οι λόγοι που ώθησαν στην θέσπισή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Άρθρο 12

Με το άρθρο αυτό τροποποιούνται οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα που αναφέρονται στη δήμευση των προϊόντων πράξεων διαφθοράς, έτσι ώστε η δήμευση να γίνει πλέον υποχρεωτική στο σύνολο των σχετικών εγκλημάτων, να προβλεφθεί ρητά ότι αναφέρεται και στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκτηθεί - αμέσως ή εμμέσως - από τα προϊόντα του εγκλήματος και να διευκρινιστεί το περιεχόμενο της παρεπόμενης ποινής όταν τα περιουσιακά στοιχεία που υπόκεινται σε δήμευση δεν υπάρχουν πλέον. Για το σκοπό αυτό τροποποιείται το άρθρο 238 ΠΚ λαμβάνοντας το περιεχόμενο που έχει δοθεί στο μέτρο της δήμευσης με το άρθρο 7 του παρόντος σχεδίου νόμου και προστίθεται δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 263 ΠΚ με την οποία προβλέπεται η αναλογική εφαρμογή του άρθρου 238 σε όλα τα εγκλήματα των άρθρων 239 - 261 ΠΚ.

Άρθρο 13

Με το άρθρο αυτό τροποποιείται το άρθρο 256 ΠΚ, ώστε να περιλάβει πλέον γενικά την πράξη της απιστίας όταν τελείται από υπαλλήλους προκειμένου να έχουν γενική εφαρμογή οι διατάξεις για τη δήμευση, τα μέτρα επιείκειας και τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων. Η διαφορετική απαξία που έχει η πράξη εκείνων στους οποίους έχει ανατεθεί ο προσδιορισμός, είσπραξη ή διαχείριση φόρων, δασμών, τελών κλπ. μπορεί να αξιολογηθεί κατά την επιμέτρηση της ποινής. Παράλληλα κρίνεται αναγκαία η τροποποίηση του ύψους των απειλούμενων στο άρθρο αυτό ποινών ώστε να εξαλειφθούν τα άτοπα στα οποία οδήγησε ο ν. 3242/2004, με την αύξηση των ποινών στο άρθρο 390 ΠΚ. Ειδικότερα, μετά την τροποποίηση του 2004, ένας ιδιώτης ή ένας υπάλληλος που τελεί απιστία και προκαλεί ζημία η οποία υπερβαίνει τις 15000 ευρώ, τιμωρείται με ποινή κάθειρξης μέχρι 10 ετών, ενώ αντίθετα, ένας εφοριακός ή τελωνειακός υπάλληλος, ο οποίος κατά τον προσδιορισμό των τελών ή φόρων μειώνει την περιουσία του δημοσίου κατά το ίδιο ποσό, και μάλιστα για να ωφεληθεί ο ίδιος ή άλλος, τιμωρείται κατ' αρχήν μόνο με

ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών. Μπορεί να τιμωρηθεί με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών αν η βλάβη κριθεί από το δικαστήριο ως ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, ενώ ποινή κάθειρξης μπορεί να του επιβληθεί μόνο αν αποδειχθούν ιδιαίτερα τεχνάσματα. Με την προτεινόμενη διάταξη τα άτοπα αυτά εξαλείφονται.

Άρθρο 14

Με το άρθρο αυτό τροποποιείται αρχικά το άρθρο 263 ΠΚ και προβλέπεται ότι σε περίπτωση που δράστης ενός από τα εγκλήματα των άρθρων 235 επ. ΠΚ είναι υπάλληλος, στον οποίο επιβάλλεται ποινή φυλάκισης, επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση υποχρεωτικά και η παρεπόμενη ποινή της αποστέρησης των πολιτικών του δικαιωμάτων από ένα έως πέντε έτη, εκτός αν το δικαστήριο με αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει διαφορετικά, συνεκτιμώντας και τους όρους του άρθρου 61 ΠΚ. Ειδικά ωστόσο η έκπτωση του υπαιτίου από τη θέση ή το αξίωμα που κατέχει επέρχεται αυτοδικαίως σε κάθε περίπτωση. Ως προς τους τρίτους εξακολουθεί να ισχύει η διάταξη του άρθρου 263, η οποία διαμορφώνεται πλέον ως παράγραφος 1, μετά την προσθήκη δεύτερης παραγράφου στο άρθρο αυτό με βάση το άρθρο 12 του παρόντος σχεδίου νόμου.

Με το ίδιο άρθρο, η πιο πάνω ρύθμιση μεταφέρεται και στο έγκλημα της δωροδοκίας βουλευτών και μελών συμβουλίων τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως τυποποιείται στο άρθρο 159 Ποινικού Κώδικα, μαζί με τη ρύθμιση του άρθρου 238 Ποινικού Κώδικα (όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του παρόντος σχεδίου νόμου), όπως και το άρθρο 263B, το οποίο προστίθεται στον ποινικό μας Κώδικα με τη διάταξη του άρθρου 15 του παρόντος σχεδίου νόμου.

Άρθρο 15

Στο άρθρο αυτό διαμορφώνονται τα μέτρα επιείκειας για την καταγγελία πράξεων διαφθοράς στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Με δεδομένο ότι μέτρα επιείκειας προβλέπονται ήδη στα άρθρα 137 (εσχάτη προδοσία) και 187B ΠΚ (εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις) όπως και στο νόμο για τα ναρκωτικά (άρθρο 27 ν. 3459/2006), οι νομοθετικές επιλογές που έχουν εκεί αποτυπωθεί αξιολογήθηκαν και εδώ, κάτι που είναι επιβεβλημένο από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος). Ειδικότερα, γίνονται δύο βασικές διακρίσεις. Όταν εκείνος που εισφέρει στοιχεία για την εμπλοκή υπαλλήλου σε πράξη διαφθοράς είναι ιδιώτης, η συμβολή του στην αποκάλυψη της διαφθοράς έχει ως συνέπεια να μένει αυτός σε κάθε περίπτωση ατιμώρητος. Το ίδιο ισχύει και για τον καταγγέλλοντα υπάλληλο, όταν όμως με την μεταμέλεια που δείχνει βοηθάει στην αποκάλυψη κυκλώματος διαφθοράς ή στην αποκάλυψη πράξεων διαφθοράς των προϊσταμένων του. Σε κάθε άλλη περίπτωση επιβάλλεται μειωμένη στο ύψος που ορίζει το άρθρο 44 παρ.2 ΠΚ ποινή. Ειδική ρύθμιση γίνεται για τις περιπτώσεις εκείνες που το καταγγελλόμενο πρόσωπο είναι Υπουργός. Βεβαίως, σε ό,τι αφορά αδικήματα που καταγγέλλεται ότι έχουν τελεστεί από Υπουργούς, έχουν όμως παραγραφεί και δεν μπορούν να διωχθούν, φαίνεται να υπάρχει ένα πρόβλημα. Ωστόσο θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι η δυνατότητα δίωξης των καταγγελλόμενων εγκλημάτων δεν αποτελεί

προϋπόθεση για την αναγνώριση των μέτρων επιείκειας. (Έτσι λ.χ. μέτρα επιείκειας δικαιούται κατά το άρθρο 187B ΠΚ το μέλος μιας τρομοκρατικής οργάνωσης, ακόμα κι όταν όλα τα άλλα μέλη της οργάνωσης αυτής έχουν σκοτωθεί κατά την προσπάθεια σύλληψής τους). Επομένως τα μέτρα επιείκειας μπορούν να αναγνωρίζονται ακόμα κι όταν οι Υπουργοί δεν μπορούν να διωχθούν, εφόσον πάντως η Βουλή κρίνει τα προσφερόμενα στοιχεία επαρκή για την τεκμηρίωση της κατηγορίας.

Άρθρο 16

Με το άρθρο 16 προβλέπεται ότι ο νόμος αυτός αρχίζει να ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.